

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3363/2021
27.10.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужиле-противтужене АА из ..., коју заступа пуномоћник Милан Лукић, адвокат из ..., против туженог-противтужиоца ББ из ..., кога заступа Марија Вучковић, адвокат из ..., ради раскида уговора о доживотном издржавању и утврђења, одлучујући о ревизији тужиле-противтужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2766/20 од 17.12.2020. године, у седници одржаној 27.10.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиле-противтужене и **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 2766/20 од 17.12.2020. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснована жалба туженог-противтужиоца и потврђује пресуда Основног суда у Врбасу- Судска јединица у Кули П 997/2019 од 10.09.2020. године у ставовима другом и четвртом изреке и **одбија** захтев туженог-противтужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Основног суда у Врбасу – Судска јединица у Кули П 997/2019 од 10.09.2020. године, ставом првим изреке делимично је усвојен противтужбени захтев туженог—противтужиоца и утврђено да је ништав уговор о доживотном издржавању закључен између тужиле-противтужене и њеног покојног супруга ВВ, бившег из ..., као примаоца издржавања са туженим-противтужиоцем као даваоцем издржавања који је код Општинског суда у Кули под бројем ЗР 105/07 оверен дана 09.05.2007. године. Ставом другим изреке одбијен је противтужбени захтев за утврђење да је дана 09.05.2007. године закључен уговор о поклону између ВВ бившег из ..., као поклонодавца са туженим – противтужиоцем, као поклонопримцем којим поклонодавац преноси на поклонопримца кп бр ... површине 160 м2, земљиште под зградом – објектом у улици ... број ... у ..., кп бр ... површине 500 м2 земљиште уз зграду – објекат, кп бр ... њива прве класе површине 291 м2, све укупно парцела број ... површине 951 м2, породична стамбена зграда у ... у улица ... број ..., површине 161 м2, све уписано у лист непокретности број ... КО ..., што би тужиле-противтужена била дужна да трпи и дозволи да се на основу ове пресуде изврши упис промене права својине са имена пок. ВВ на име туженог-противтужиоца. Ставом трећим изреке одбијен је у целини тужбени захтев тужиле-противтужене за раскид уговора о доживотном издржавању који је закључен између тужиле – противтужене и њеног пок.

супруга ВВ бившег из ..., као прималаца издржавања са туженим-противтужиоцем, као даваоцем издржавања оверен у Општинском суду у Кули под бројем ЗР 105/07 дана 09.05.2007. године. Ставом четвртим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 2766/20 од 17.12.2020. године, ставом првим изреке усвојена је жалба туженог-противтужиоца и првостепена пресуда преиначена у ожалбеном делу (ставови два и четири изреке), тако што је усвојен противтужбени захтев и утврђено да је дана 09.05.2007. године закључен уговор о поклону између ВВ бившег из ..., као поклонодавца са туженим-противтужиоцем, којим поклонодавац преноси на поклонопримца непокретности ближе наведене у том ставу изреке уписане у лист непокретности број ... КО ..., што је тужиља-противтужена дужна да трпи и дозволи да се на основу ове пресуде изврши упис промене права својине са имена пок. ВВ на име туженог-противтужиоца. Ставом другим изреке тужиља-противтужена је обавезана да туженом-противтужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 91.150,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате. Ставом трећим изреке тужиља-противтужена је обавезана да туженом-противтужиоцу накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 18.900,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља-противтужена је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешне примене материјалног права и погрешно утврђеног чињеничног стања.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 18/20) и утврдио да је ревизија тужиље основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља-противтужена и њен сада пок. супруг ВВ су стрина и стриц туженом-противтужиоцу. Даном 09.05.2007. године у Општинском суду у Кули, тужиља и њен сада пок. супруг су као примаоци издржавања са туженим, као даваоцем издржавања закључили уговор о доживотном издржавању који је оверен под бројем ЗР 105/07. Уговором се тужени обавезао да примаоце издржавања доживотно издржава, а примаоци издржавања да даваоцу издржавања пренесу у својину и државину непокретности ближе означене у уговору. У члану 4. уговора предвиђено је да ће давалац издржавања постати власник непокретности наведених у члану 3. уговора у моменту смрти прималаца издржавања. По закључењу предметног уговора о доживотном издржавању тужени је живео у Сомбору, а повремено је долазио у ... код своје мајке, што је било ретко (једном у два месеца), па је тада обилазио тужиљу и њеног супруга. Покојни ВВ је због болести често морао да одлази код лекара на прегледе, на које га је некада возио тужени, а куповани су лекови од новца тужиље и њеног покојног супруга. Током боравка у болници тужени је обилазио свог стрица са којим је одувек био у добрим односима, куповао му новине и храну новцем који му је покојни стриц давао. Тужиља никада није посебно разговарала са супругом шта је обавеза туженог по закљученом уговору о доживотном издржавању, а за свог живота пок. ВВ није желео да кућу остави својој деци, нити да је наследе деца тужиље, већ је туженог материјално помагао, давао му је сопствену

земљу да је обрађује, а када је исту продао новац у износу од 2.500 евра дао је туженом. Тужилин супруг ВВ је преминуо у болници у ... 02.01.2015. године. У месту ... постоји посмртни фонд Месне заједнице у који је ВВ уплаћивао новац којим се након смрти покривају трошкови ковчега и погребне опреме и који новац је тужени подигао по смрти стрица, док му је тужила предала 800 евра за исплату преосталих трошкова сахране, који потичу од средстава њеног супруга и које тужени никада није оправдао. По сахрани покојног ВВ нису одржавани четрдесетодневни, полугодишњи и годишњи помени које је требало да организује тужени. Пок. ВВ је за живота себи и тужили направио споменик на месном гробљу, док је тужени платио да се унесе година смрти на постојећи споменик. Тужени је након стричеве смрти остао у добрим односима са тужиљом али је ретко обилазио (једном у три месеца или дуже), није јој обезбеђивао храну, лекове и остале потребне ствари на име издржавања, због чега му је тужила предложила да раскину уговор о доживотном издржавању али од туженог није добила одговор.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је усвојио противтужбени захтев и утврдио ништавост предметног уговора о доживотном издржавању, налазећи да је закључен ради изигравања наследних права наследних учесника, при чему ни животни и материјални услови прималаца издржавања нису указивали на потребу закључивања таквог уговора, нити је намера уговорних страна била да тужени даје издржавање тужили и њеном супругу. Побуда уговора је да се тужени материјално обезбеди уз изигравање наследних права пре свега деце пок. ВВ, а потом и деце тужиле која такође у ситуацији егзистирања спорног уговора о доживотном издржавању не наслеђују предметну непокретност. Обострана несавесност уговарача узрокована њиховим недопуштеним мотивима поништава објективни вид каузе, јер је субјективни елемент толико изражен у погледу своје недопуштености да апсорбује каузу због чега уговор остаје без дејства у смислу члана 53. став 1. и 2. Закона о облигационим односима. Зато нису испуњени услови за конверзију по члану 106. ЗОО у уговор о поклону, јер је уговор о доживотном издржавању закључен из недопуштене побуде која омета каузу (основ) уговора и која је овде битно утицала на одлуку једног уговарача (пок. ВВ) да закључи уговор, а што је тужени знао, па је противтужбени захтев за утврђење да је закључен уговор о поклону одбијен. С обзиром да је утврђена ништавост предметног уговора о доживотном издржавању, одбијен је тужбени захтев за раскид уговора о доживотном издржавању.

Другостепени суд је изразио супротно становиште, да недопуштен основ уговора о доживотном издржавању не утиче на правну ваљаност уговора о поклону који је закључен између сада пок. ВВ и туженог дана 09.05.2007. године, па су испуњени услови за конверзију уговора, због чега је преиначио првостепену пресуду у том делу и усвојио противтужбени захтев.

По члану 66. став 1. и 2. ЗОО привидан уговор нема дејства међу уговорним странама. Али, ако привидан уговор прикрива неки други уговор, тај други важи ако су испуњени услови за његову правну ваљаност.

Према члану 106. Закона о облигационим односима (ЗОО), када ништав уговор испуњава услове пуноважности неког другог уговора, онда ће међу уговарачима важити тај други уговор, ако би то било у сагласности са циљем који су уговарачи имали у виду када су уговор закључили и ако се може узети да би они закључили тај уговор да су знали за ништавост свог уговора.

Побуде из којих је уговор закључен не утичу на његову пуноважност. Али, ако је недопуштена побуда битно утицала на одлуку једног уговарача да закључи уговор и ако је то други уговарач знао или морао знати, уговор ће бити без дејства. Уговор без накнаде нема правно дејство и кад други уговарач није знао да је недопуштена побуда битно утицала на одлуку његовог сауговарача (члан 53. ЗОО).

У контексту наведених материјално-правних одредаба, услови за правну ваљаност уговора о поклону, као уговора који је прикривен уговором о доживотном издржавању нису испуњени, јер је недопуштена побуда битно утицала на одлуку једног уговарача да закључи уговор, што је други уговарач знао, па је уговор о поклону без правног дејства. Поред тога у конкретном случају нису испуњени ни општи услови за конверзију уговора, а то је да је иста у сагласности са циљем који су уговарачи имали у виду када су уговор закључили, што би у овом случају било закључење уговора о поклону. Наиме, два су услова за примену института конверзије и то да је сама конверзија у сагласности са циљем који су уговарачи имали у виду када су уговор закључили и други да се може узети да би уговарачи закључили тај други уговор да су знали за ништавост свог уговора. Према утврђеном чињеничном стању уговором о доживотном издржавању је као прималац издржавања обухваћена и тужиља, као супруга сада пок. ВВ и уговорено је да ће давалац издржавања – тужени постати власник непокретности (које су предмет уговора) у моменту смрти прималаца издржавања из чега следи да је воља уговарача била пренос својине даваоцу издржавања, након смрти оба примаоца издржавања. Други услов конверзије је савесност уговарача код закључења уговора, односно уговарачи не могу користити конверзију као средство за заобилажење законских услова за пуноважност уговора који закључују. Зато је погрешно становиште другостепеног суда да недопуштен основ уговора о доживотном издржавању, као теретног правног посла, не утиче последично и на правну ваљаност уговора о поклону.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је преиначио другостепену пресуду, одбио жалбу туженог и потврдио првостепену пресуду у побијаном делу, која садржи и одлуку о трошковима првостепеног поступка, док је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка одбијен на основу члана 153. у вези члана 165. став 1. ЗПП.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић